

ELJÁRÁSREND

A PÁRHUZAMOS PROGRAMAKKREDITÁCIÓHOZ

TARTALOMJEGYZÉK:

- I. BEVEZETÉS**
- II. TÖRVÉNYI HÁTTÉR**
- III. A PÁRHUZAMOS PROGRAMAKKREDITÁCIÓ KONCEPCIONÁLIS ELEMEI**
- IV. AZ AKKREDITÁCIÓS ELJÁRÁS SZAKASZAI**
 - 1. AZ AKKREDITÁCIÓS ELJÁRÁS ELŐKÉSZÍTÉSE
 - 2. AZ ÖNÉRTÉKELÉS ELKÉSZÍTÉSE AZ INTÉZMÉNYBEN¹
 - 3. A LÁTOGATÓ BIZOTTSÁG MUNKÁJA, AZ LB JELENTÉSE²
 - 4. AZ ÉRTÉKELÉSI ELJÁRÁS ZÁRÁSA, AKKREDITÁCIÓS HATÁROZAT, KÖVETKEZMÉNYEK

Mellékletek:

- 1. *Útmutató* önértékelés elkészítéséhez a párhuzamos programakkreditációs eljárásban
- 2. *Kézikönyv* a látogató bizottságok számára a helyszíni látogatások előkészítéséhez, lebonyolításához és az LB jelentés elkészítéséhez.

I. BEVEZETÉS

A MAB tevékenységének két meghatározó tartalmi eleme az *intézményakkreditáció* és egy adott képzési terület (ág) szakjainak (programjainak) *párhuzamos akkreditációja*. A *párhuzamos programakkreditációs* eljárásoknak kettős célja van:

- a) A képzési területen/ágban *valamennyi szak* minőség*hitelesítése* (azaz igen/nem *akkreditációja*) és minőség*értékelése* minden ilyen képzést folytató intézményben.

A *minőséghitelesítés (akkreditáció)* alapja:

- az „előakkreditáció” (szakindítás) vagy az előző (működés közbeni) akkreditáció során bemutatott, a MAB által megfelelőnek ítélt tartalmi, eljárási, személyi és infrastrukturális *minimumfeltételek* folyamatos fenntartása, és
- ennek eredményeként megfelelés a szak *képzési és kimeneti követelményeinek* (KKK).

A *minőségértékelés* alapja:

- a minimumfeltételek feletti minőségelemek, továbbá minőségbiztosítási eljárások, melyek a minimumfeltételeken túl a szak hallgatói és oktatói teljesítményét, a képzés módszereit és eredményeit jellemzik a KKK-ban megfogalmazott célok elérésében.

- b) A képzési ág/terület *szakjainak és szakrendszerének* átfogó, szintetizáló értékelése valamennyi szak minőségértékelése alapján.

Az értékelések és a határozatok az elemző megállapítások mellett minden esetben *javaslatokat* is tartalmaznak a minőség javítása, a jobb teljesítmény, a fejlődés érdekében. Az egyedi és az átfogó értékelések mind kialakításuk során, mind végső formájukban természetes kölcsönhatásban segítik és kiegészítik egymást. Az eljárás során mind a MAB, mind az intézmények a „*Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*” (ESG) sztenderdjeit és ajánlásait veszik alapul.

Alapelv: a minőségért meghatározóan és folyamatosan az intézmény felelős, a MAB ebben a törvény szerinti esetekben szakértő és segítő szereplőként vesz részt. Az akkreditációs eljárás sikerét és eredményességét az intézmény és MAB (benne az LB) jó együttműködése biztosítja.

II. TÖRVÉNYI HÁTTÉR

Ftv. 109. § (1) *A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság az intézmény és programakkreditáció keretében a felsőoktatásban folyó képzés, tudományos kutatás, művészeti alkotótevékenység minőségének értékelésére, valamint az intézményi minőségfejlesztési program fejlesztése érdekében tett intézkedések megvalósulásának külső értékelésére és nyomon követésére létrehozott független, országos szakértői testület.*

(2) A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság ellátja az e törvényben meghatározott feladatait, így különösen:

.....

e) öt évenként, munkaterve szerint értékeli¹

ea) a felsőoktatási intézményben folyó képzési, tudományos kutatási, művészeti alkotótevékenységet, azt, hogy a felsőoktatási intézmény mely képzési, illetve tudományterületen, képzési szinten rendelkezik a szükséges feltételekkel, ...

¹ 108. § (3): Az értékelésnek ki kell terjednie a képzés és a tudományos kutatás, művészeti alkotótevékenység személyi, tárgyi feltételeinek meglétére, továbbá az intézményi minőségfejlesztési program keretében ennek fejlesztése érdekében tett intézkedések megvalósulásának értékelésére.

III. A PÁRHUZAMOS PROGRAMAKKREDITÁCIÓ KONCEPCIONÁLIS ELEMEI

A vizsgálat tárgya	<ul style="list-style-type: none"> • A vizsgált képzési területen/képzési ágban az intézmények alapító okirata szerint folytatott összes olyan alap-, valamint osztott és osztatlan mesterképzés, e képzések együttműködése, melyeknél már végeztek hallgatók. • A szakok, illetve a képzési terület országos helyzete.
A vizsgálat alapja	Az adott szakok önértékelése , melyet a MAB által összeállított Útmutó² alapján készítenek el az intézmények.
A vizsgálat módszere	A szak önértékelésére alapozott helyszíni látogatás , melynek során a látogató bizottság az önértékelés realitását, a képzés tartalmi, személyi, kutatási és infrastrukturális feltételeit, a képzési folyamatot és annak eredményeit értékeli, és ennek alapján megfogalmazza minőségértékelési és akkreditációs javaslatát.
A minőségértékelés szempontjai	<p>A működő képzések vizsgálatának <i>általános</i> (akkreditációs elvárások) valamint, ha vannak, <i>speciális</i> szempontjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tananyagtartalom (tanterv-, tantárgy- és módszertani fejlesztés), a képzési és kimeneti követelményeknek, valamint a MAB szakindításokra vonatkozó akkreditációs minimum elvárásainak fényében. • Személyi feltételek folyamatos biztosítottága (oktatói háttér, oktatói segédszemélyzet). Az oktatók tudományos tevékenysége. • Infrastrukturális feltételek biztosítottága (oktatóknak, hallgatóknak). • A hallgatók bevonása a tanulási folyamatba, a tanulhatósági szempontok figyelemmel kísérése • A hallgatók tudásának, készségeinek, ismereteinek mérése (számonkérés, vizsgarendszer, szakdolgozati rendszer, záróvizsgáztatás). • Felvételi értékek, előrehaladási és diplomaszerezési eredmények és trendek (hallgatói pályakövetés). • Az adott képzési területhez (ághoz) tartozó képzések (szakok, szakirányok) koordinációja és együttműködése. • A teljes képzési folyamat koordinálása, szervezése (kompetencia és felelősségi körök). • A teljes képzési folyamat minőségbiztosítása. • Hallgatói, munkatársi vélemények, elégedettség figyelembevétele. • Elhelyezkedési mutatók, belső (hallgatói) és végzés utáni (diplomás) pályakövetés.
A differenciált minőségértékelés alapja	A MAB következetesen értékeli az „előakkreditáció” vagy az előző akkreditáció során bemutatott képzési feltételek fennállását, ill. értékállóságát, valamint a minimum elvárások feletti teljesítményt. Ehhez nyújt jó alapot a C-SWOT analízis.

² *Útmutó* önértékelés elkészítéséhez a párhuzamos programakkreditációs eljárásban

Az akkreditáció feltétele	A képzés feleljen meg a KKK-ban rögzített követelményeknek, teljesítse a MAB akkreditációs elvárásaiban, az alapképzési-, illetve mesterképzési szakok szakmai bírálati szempontjaiban lefektetett akkreditációs minimum feltételeket a képzési folyamat és annak eredményei alapján.
LB jelentés részei, felépítése	<p>A) <i>A képzési terület országos helyzete, értékelése, javaslatok.</i></p> <p>B) <i>Szakonként átfogóan, majd azon belül intézményenként:</i> <i>A szak országos összegző értékelése, minőségfejlesztési javaslatok.</i></p> <p>A szakok az egyes intézményekben:</p> <p><i>a) a képzés akkreditációs javaslata (A–20XX³ / NA) és indoklása;</i> <i>b) a képzés minőségértékelése (egyenként) az értékelési szempontok, valamint a minőség- és teljesítménymutatók alapján;</i> <i>c) minőségfejlesztési javaslatok.</i></p>
Az eljárás eredménye – a MAB határozata ⁴	<p>A) <i>A képzési terület országos helyzete, értékelése, javaslatok.</i></p> <p>B) <i>Szakonként átfogóan, majd azon belül intézményenként:</i> <i>A szak országos összegző értékelése, minőségfejlesztési javaslatok.</i></p> <p>A szakok az egyes intézményekben:</p> <p><i>a) a képzés akkreditációja (A–20XX⁵ / NA) és indoklása;</i> <i>b) a képzés minőségértékelése (egyenként);</i> <i>c) minőségfejlesztési javaslatok.</i></p>

IV. AZ AKKREDITÁCIÓS ELJÁRÁS SZAKASZAI

1. AZ AKKREDITÁCIÓS ELJÁRÁS ELŐKÉSZÍTÉSE

- A MAB titkárság az akkreditációs ciklusra kialakított ütemterve alapján összeállítja a tanévben sorra kerülő szakterület értékelendő szakjainak listáját. Ennek alapján a MAB elnöke értesíti az érintett rektorokat, kéri a lista aktualizálását annak figyelembevételével, hogy a párhuzamos akkreditációban a már végzetteket kibocsátott alap- és mesterszakok értékelésére kerül sor, minden képzési formában.
- A MAB elnökének javaslatára a plénum megválasztja a képzési területen szakmailag kompetens LB elnököt, aki javaslatot tesz a szakterület felsőoktatási, akadémiai és gyakorlati szakembereiből álló – a reprezentativitási és a minőségi szempontok figyelembevételével összeállított – látogató bizottságra (LB). A bizottságot a MAB plénuma hagyja jóvá, ennek alapján tagjait a MAB elnöke írásban felkéri. A MAB főtitkára az LB munkáját segítő szakreferenst jelöl ki.
- Az LB a párhuzamos programakkreditáció jelen *eljárásrendje* mellett áttekinti az intézmények önértékelésének elkészítését segítő *Útmutatót* és az LB tevékenységét közvetlenül segítő *Kézikönyvet*⁶, valamint az illetékes szakbizottság megfogalmazza a szakterület sajátos kiegészítő értékelési szempontjait.

³ Az akkreditáció hatálya (a törvény szerint maximum 5 év).

⁴ A MAB egy „fő” határozattal fogadja el a jelentést, mely a határozat mellékleteként, alszámozással, tartalmazza az egyes szakokra vonatkozó határozatokat.

⁵ Az akkreditáció hatálya (a törvény szerint maximum 5 év).

⁶ *Kézikönyv* a látogató bizottságok számára a helyszíni látogatások előkészítéséhez, lebonyolításához és az LB jelentés elkészítéséhez.

- A MAB elnöke levélben értesíti az érintett intézményeket az LB összetételéről, az eljárás menetéről, tervezett időrendjéről, az önértékelések elkészítésének határidejéről, a dokumentumok elérhetőségéről a MAB honlapján, továbbá az önértékelések írásos és elektronikus benyújtásának módjáról. Kéri az akkreditációs eljárás intézményi megbízottjának megnevezését. Az intézmények az LB összetételére vonatkozóan, megfelelő indoklással, összeférhetlenségi észrevételt tehetnek, melyet a MAB elnöke mérlegel, s indokolt esetben új LB elnökre/tagra tesz javaslatot a MAB plenumának.
- A MAB szóbeli felkészítő tájékoztatót tart az érintett szakok felelőseinek, az intézményi megbízottaknak és az LB tagjainak. Az LB ekkor elkészítheti, egyeztetheti a látogatások beosztását.
- Az eljárás minden fontosabb dokumentuma elérhető a MAB honlapján (a köztes munkaanyagok nem), beleértve – a határozathozatal után – a végső jelentést.

2. AZ ÖNÉRTÉKELÉS ELKÉSZÍTÉSE AZ INTÉZMÉNYBEN

- Az önértékelés felépítését, elkészítésének javasolt módszereit a MAB honlapján elérhető *Útmutató* tartalmazza. Az összehasonlíthatóság és összegzés érdekében az Útmutatót minden szakon követni kell.
- Az intézmény minden szakról külön önértékelést készít, majd ezek alapján ad egy összegző képet a szakterület oktatásának intézményi helyzetéről, perspektívájáról.
- Az önértékelés a szakindítási beadványokra előírt, illetve az Útmutatóban meghatározott adatokat, C-SWOT analízist, mindezek érdemi értékelését (*a képzési feltételek jelenlegi állapota, az „előakkreditáció” vagy az előző akkreditáció óta bekövetkezett változások, a folyamatok, eredmények, trendek, külső hatások és következményeik stb.*) és a szükségesnek tartott intézkedéseket tartalmazza.
- Egy-egy szak önértékelésének terjedelme legfeljebb 15–20 oldal legyen, melyet mellékletek egészíthetnek ki. (Az önértékelésnek a mellékletek ismerete nélkül is alkalmasnak kell lennie a megítélésre.) A jellemzők ismertetésénél törekedni kell a lényegre, a tárgyyszerűsége, elsősorban adatokkal alátámasztott értékelések, elemzések, okok és következmények, feladatok és tennivalók bemutatására.
- Az önértékeléseket 3 nyomtatott példányban, a szakfelelősök és a rektor aláírásával kell a megadott határidőre eljuttatni a MAB-ba és egyúttal feltölteni a TIR-be.⁷
- Az önértékelés elkészítésének és adatai hitelességének biztosítása a rektor hatásköre.

3. A LÁTOGATÓ BIZOTTSÁG MUNKÁJA, AZ LB JELENTÉSE

- Az LB az önértékelések beérkezése és áttanulmányozása után *nyitóértekezletet* tart. Véglegesíti a helyszíni látogatások beosztását és tervezett időrendjét, összesíti az önértékelésekből levonható következtetéseket, megfogalmazhat további kérdéseket vagy kéréseket azok kiegészítésére. Egyúttal megbeszéli a szakértékelések elkészítésének, az erősségek, gyengeségek, a minőségfejlesztési javaslatok értékelésének közös szempontjait.
- A kapcsolatfelvételt és kapcsolattartást az intézményekkel, továbbá a látogatások megszervezését és lebonyolítását – együttműködve az LB tagokkal és az intézményi megbízottakkal – a MAB referens koordinálja (program, találkozások, látogatási helyszínek, szállás stb.).

⁷ <http://tir.mab.hu> Az erre vonatkozó fogadófelület elkészültéig az önértékelések elektronikus változatát CD-n kérjük benyújtani.

- Az intézményi helyszíni látogatások az LB-ktől felkészültséget, az önértékelés ismeretét, tárgyilagosságot, körültekintést, segítőkészséget, egyúttal elemző, kritikus személetet igényelnek.
- Az LB-knek az adott szakterületen szakmailag kompetens, továbbá minőségügyi szakember és hallgató tagjai vannak. Utóbbiak a speciálisabb információgyűjtésben és értékelésben jelentenek fontos, de nem elkülönült segítséget. Az LB egységes testület, minden kérdésben közös (esetleg csak többségi) álláspontot kell kialakítson és képviseljen.
- A helyszínen az LB tagok egyéni véleményt mondhatnak, de csak előzetes összegzést fogalmazhatnak meg, mivel a végleges LB jelentés és MAB határozat csak később alakul ki.
- Az LB elnök koordinálja mind az egyes szakok akkreditációjára vonatkozó javaslatok, mind a szakok és a szakterület összegző értékelésének megfogalmazását. Ebben is segítséget kap a MAB referensétől. Az LB *záró értekezleten* véglegesíti jelentését.
- Az LB jelentés szerkezetét, az akkreditációs javaslatok módozatait a **Kézikönyv** tartalmazza.
- A jelentés elkészüléséről az LB elnök elektronikus levélben tájékoztatja a MAB elnökét.

4. AZ ÉRTÉKELÉSI ELJÁRÁS ZÁRÁSA, AKKREDITÁCIÓS HATÁROZAT, KÖVETKEZMÉNYEK

- A MAB elnöke az LB jelentést átnézi, esetleges javaslatait az LB elnökével egyeztetni, s ezután a jelentést – értelemszerű bontásban –, az esetleges hibák, tárgyi tévedések jelzésére megküldi az intézményeknek.
- Az intézményi észrevételek alapján az LB elnök – az LB tagokkal konzultálva, a MAB referens közreműködésével – a jelentést kiigazíthatja.
- A jelentést – az intézmények esetleges megjegyzései figyelembevételével – a MAB adott szakterület szerint illetékes bizottsága(i) véleményezi(k), majd a plénum által megválasztott *ad hoc kollégium* határozati javaslatot készít elő a plénum számára.
- A MAB testülete az *ad hoc kollégium* javaslata alapján határozatot hoz az egyes intézményekben folyó képzések akkreditációjáról, és a szakok országos összegző értékeléséről.
- A („fő”) határozatot és annak mellékleteként a teljes végső jelentést az egyes szakokra vonatkozó határozatokkal a MAB honlapján nyilvánosságra hozza. A határozatot a MAB megküldi a felsőoktatásért felelős minisztériumnak, az Oktatási Hivatalnak és az érintett intézményeknek. Mindegyik esetben kéri a határozatból adódó *intézkedések* megtételét. Indokolt esetben ezekről írásos visszajelzést, az intézményektől *intézkedési tervet* kér.
- Ha valamelyik határozat **monitor** eljárás lefolytatását írja elő, akkor ezt a MAB titkárság kellő időben előkészíti.
- A határozathozatal után a MAB kérdőíves formában **elégedettségi felméréseket** végez az érintett intézmények és az LB tagok körében.